

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE
nr 17/1991-92 med anledning av republikens presidents framställning till Ålands landsting om regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om godkännande av vissa bestämmelser i avtalet mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige om samarbete över territorialgränserna i syfte att vid olyckshändelser hindra eller begränsa skador på människor eller egendom eller i miljön.

Landstinget har den 10 januari 1992 inbegärt lagutskottets yttrande över framställningen. Utskottet, som hört räddningsinspektören Sven-Olof Boman, får i ärendet anföra följande.

Det berörda avtalet är ett ramavtal som kompletterar olika befintliga eller framtida sektoravtal angående samarbete inom räddningstjänsten mellan de nordiska länderna eller vissa av dem. Det syftar bl.a. till att förbättra de direkta kontakterna mellan myndigheter i olika länder som behöver samarbeta i räddningsfrågor. Avsikten är att underlätta möjligheterna att från ett land till ett annat överföra personal och materiel som kan behövas vid större räddningsinsatser. I avtalet regleras också kostnads- och ansvarsfrågorna i dylika situationer. Avtalet är subsidiärt i förhållande till andra mellan länderna ingångna avtal och tillämpas i de fall då andra bilaterala eller multilaterala avtal saknar bestämmelser.

Utskottet konstaterar att bl.a. den omfattande fartygstrafiken, turismen och landskapets läge mellan två tätortsområden kan bidra till ökade risker för att Åland drabbas eller berörs av större olyckor. Samtidigt påverkas möjligheterna att upprätthålla en räddningsberedskap för alla tänkbara situationer av begränsade ekonomiska och personella resurser. En rätt att begära bistånd utifrån i exceptionella olyckssituationer är för Ålands del därför synnerligen viktig. Redan nu förekommer ett visst samarbete mellan myndigheter på Åland samt i riket och i Sverige både inom det allmänna räddningsväsendet och befolkningsskyddet. Viss planering i samordnande syfte har utförts, gemensamma övningar har hållits och information har utbytt. Genom avtalet utvidgas möjligheterna för det åländska brand- och räddningsväsendet att direkt begära bistånd från myndigheter i ett annat land, i praktiken närmast Sverige, om de lokala resurserna inte är tillräckliga för att bemästra situationen vid någon olyckshändelse som inträffar i eller i närheten av landskapet.

Enligt avtalets artikel 3 skall den myndighet som ansvarar för bekämpningsåtgärder vara berättigad att begära bistånd direkt hos en behörig myndighet i en annan stat. Ledningsansvaret ankommer primärt på lokala myndigheter som exempelvis den kommunala brandchefen eller polisen. För större olyckor finns en särskild ledningsgrupp som kan bistå den ansvariga myndigheten i ledningsarbetet eller som enligt 31 § 2 mom. landskapslagen om brand- och räddningsväsendet enligt landskapsstyrelsens förordnande övertar ledningen. Utskottet har erfarit att en avsikt med avtalet är att myndigheter i olika länder på förhand skall kunna avtala om hur samarbete och bistånd i förekommande fall skall organiseras.

I avtalets artikel 4 berörs kostnadsfrågorna. Utskottet har erfarit att bestämmelserna skall tolkas så att den myndighet i den hjälpsökande staten som begär hjälp också påtar sig ansvaret för att erlægga ersättningar. Genom intern lagstiftning eller interna beslut kan kostnadsansvaret påföras annan myndighet. Om exempelvis landskapsstyrelsen enligt ovan angivna stadgande övertagit ledningen av en räddningsinsats, övertar den samtidigt kostnadsansvaret för de åtgärder som vidtas. Det nordiska samarbetet inom räddningstjänsten fungerar likväl utgående från en reciprocitetsprincip, varför krav på ersättningar mellan länderna i praktiken sällan eller inte alls torde bli aktuella.

Utskottet konstaterar att brand- och räddningsväsendet hör till självstyrelsens kompetensområde. Därför finner utskottet att landskapsstyrelsen för Ålands del är en sådan i artikel 6 avsedd behörig myndighet som skall kunna delta i det samarbete avtalet förutsätter, i fråga om såväl planering som verkställighet. Utskottet anser det av dessa orsaker anmärkningsvärt att landskapsstyrelsen inte beretts tillfälle att delta i beredningen av avtalet eller eljest yttra sig i ärendet.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att avtalet är betydelsefullt som ett medel att förbättra räddningsberedskapen på Åland och för att undanröja eventuella hinder för samverkan i räddningsarbetet. Utskottet tillstyrker därför att samtycke ges.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet

att Landstinget måtte ge sitt samtycke till att lagen träder i kraft i landskapet Åland till de delar det nämnda avtalet innebär avvikelser från självstyrelselagen, under förutsättning att riksdagen antar lagen i oförändrad form.

Mariehamn den 16 januari 1992

På lagutskottets vägnar:

Sune Eriksson
ordförande

Lars Ingmar Johansson
sekreterare

Närvarande vid ärendets avgörande behandling: ordföranden Sune Eriksson, viceordföranden Sundback, ledamöterna Isaksson och Christer Jansson samt ersättaren Roger Jansson.